Tafsiira Suuratu Az-Zumar-Kutaa 11

Description

Namni jireenya keessatti â€œadabbiin na hin tuqu, eenyullee na hin adabuâ€• jechuun Gooftaa isaa faallessuu fi haqa Isarraa dhufee kijibsiisuu dandaâ€™a. Garuu namni kuni hanga yoomi badii isaa itti fufaa? Ummattoonni darban of tuuluun guuttamuun Gooftaa isaaniitiif ajajamu ni didan. Garuu gara isaan hin beekne irraa adabbiin isaanitti dhufe. Kuni jazaa hojii isaaniiti. Seerri Rabbii subhaanahu wa taâ€™aalaa dhaabbata hin jijjiramne waan taâ€™eef, namoota Isa faallessan yeroo muraasa erga kenneefi booda yoo tawbachuu didan, gara isaan hin beekne irraa isaan qaba. Kuni wanta guyyaa guyyaan argaa jirruudha. Kanaafu, namni badii hojjatu yeroo isaaf kennamen of gowwoomsu hin qabu. Badii hojjatuuf waan dhiifamu isatti fakkaachuun badii itti fufuu irraa of haa eegu. Yoo hin tawbatin takkaa addunya tana keessatti qabama, takkaa immoo Aakhiratti qabama. Suuratu az-zumar (24-26) dhugaa kana nuuf ibsiti.

أَفَمَن يَتَّقِي بِوَجۡهِهِۦ سُوٓءَ ٱلۡعَذَابِ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِۚ وَقِيلَ لِلظَّٰلِمِينَ
ذُوقُواْ مَا كُنتُمۡ تَكۡسِبُونَ ٢٤

â€œ**Sila namni Guyyaa Qiyaamaa adabbii hamaa fuula isaatiin ittisuu [akka nama nagahaan Jannata seenutii]? Zaalimootan, â€œ[Adabbii] wanta hojjataa turtanii dhandhamaa!â€• jedhama.** â€• Suuratu Az-Zumar 39:24

Sababa kufrii fi jallinna isaatiif nama ibidda keessatti gaadiâ€™ame (hidhamee) darbamu, fuula isaatiin malee ibidda ofirraa ittisuun isaaf hin laaffannetu caalaa moo sababa Rabbiin isa qajeelchen nama Jannata keessatti qananiifamutu caalaa?[1]

Jecha biraatin: Sila namni jallinna keessa jiruu fi jallinna isaa itti fufuun Guyyaa Qiyaamaa fuula isaatiin adabbii badaa ittisuuf yaalu akka nama Islaama hordofee Guyyaa Qiyaamaa nagahaan Jannata seenutii? Namoonni lamaan kunniin wal-qixaa? Gonkumaa wal qixa hin taâ€™an.

Zaalimoota (namoota Rabbii oltaâ€™aatti amanuu diduun, Isaan ala wanta biraa gabbaruu fi badii adda addaa hojjachuun nafsee ofii miidhaniin) akkana jedhama: **â€œ[Adabbii] wanta hojjataa turtanii dhandhamaa!â€•**

﴿كَذَّبَ ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِهِمۡ فَأَتَىٰهُمُ ٱلۡعَذَابُ مِنۡ حَيۡثُ لَا يَشۡعُرُونَ ٢٥
فَأَذَاقَهُمُ ٱللَّهُ ٱلۡخِزۡيَ فِي ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَاۖ وَلَعَذَابُ ٱلۡأٓخِرَةِ أَكۡبَرُۚ لَوۡ
كَانُواْ يَعۡلَمُونَ ٢٦﴾

â€œ**(25)**â€“**Warroonni isaaniin duraa ni kijibsiisan, kanaafu gara isaan hin beekne irraa adabbiin isaanitti dhufe. (26)-Rabbiinis jireenya addunyaa keessatti salphinna isaan dhandhamsiisee. Garuu adabbiin Aakhirah irra guddaadha, osoo beekanii.â€•** Suuratu Az-Zumar 39:25-26

Yaa Rasuula! Ummata kee dura ummattoonni darban ergamtoota isaanitti ergaman ni kijibsiisan. Kanaafu, adabbiin gara isaan hin yaannee fi hin beekne irraa isaanitti dhufe. Rabbiin ummattoota ergamtoota isaanii kijibsisan addunyaa keessatti adabbii fi salphinna isaan dhandhamsiise. Aakhiratti immoo adabbii garmalee cimaa fi ulfaata isaaniif qopheessee jira. Mushrikoonni kunniin sababa kufrii isaanitiin adabbii ummattoota darban irratti buâ€™e osoo beekanii, silaa ni gorfamu turan.[2] (Kanaafu, namni adabbii namoota badii hojjatanitti buâ€™e irraa barnoota fudhachuun hojii badaa irraa of qusachuu qaba. Sababni isaas, seerri Rabbii dhaabbata waan taâ€™eef adabbiin hojii badaa namoota hundaafu hojii irra oola. Namni badii ummattoonni darban hojjate, akkuma isaan adabaman innis ni adabama. Hojiiwwan badaan isaan hojjatan keessaa, Rabbii oltaâ€™aa gaditti wanta biraa gabbaruu (waaqefachuu), aayaata (keeyyattootaa fi ragaalee) Isaa kijibsiisu, namoota irratti daangaa darbuu fi kanneen biroo.)

﴿وَلَقَدۡ ضَرَبۡنَا لِلنَّاسِ فِي هَٰذَا ٱلۡقُرۡءَانِ مِن كُلِّ مَثَلٖ لَّعَلَّهُمۡ
يَتَذَكَّرُونَ ٢٧ قُرۡءَانًا عَرَبِيًّا غَيۡرَ ذِي عِوَجٖ لَّعَلَّهُمۡ يَتَّقُونَ ٢٨﴾

â€œ**(27)**â€“**Dhugumatti, akka gorfamaniif jecha Qurâ€™aana kana keessatti fakkeenyota hunda irraa namootaaf dhiyeessinee jirra. (28)-Akka taqwaa qabaataniif Qurâ€™aana Arabiffaa, jallinna hin qabne [goone].â€•** Suuratu Az-Zumar 39:27-28

â€œ**Dhugumatti, akka gorfamaniif jecha Qurâ€™aana kana keessatti fakkeenyota hunda irraa namootaaf dhiyeessinee jirra.â€•**

Kana jechuun akka gorfamaniif Qurâ€™aana keessatti ilma namaatiif fakkeenya dhiyeessuun wantoota ibsinee jirra. Sababni isaas, fakkeenyi hiika wanta ibsamu barbaadamee sammuu namaa keessatti ni dhiyeessa.[3]

Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa fakkeenya warra waan gaarii hojjatanii, fakkeenya warra waan badaa hojjatanii, fakkeenya tawhiidaa fi shirkii, fi fakkeenyoota biroo haqiiqaa wantoota dhiyeessu Qurâ€™aana keessatti ibsee jira. Kaayyoon kana keessa jiru: **â€œakka gorfamaniifâ€•** -yommuu haqni isaaniif ifa taâ€™uu akka beekanii fi hojii irra oolchaniifi.[4]

â€œAkka taqwaa qabaataniif Qurâ€™aana Arabiffaa, jallinna hin qabne [goone].â€•
Taqwaa jechuun wanta Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa itti ajaje hojjachuu fi wanta inni dhoowwe dhiisun adabbii Isaa irraa of eegudha. Kana booda ibsi aayah: akka namoonni wanta Rabbiin itti ajaje hojjachuu fi wanta Inni dhoowwe dhiisun Isa sodaataniif Qurâ€™aana kana lugaa Arabiffaa jechaan ifa taâ€™e, hiikni isaa salphaa fi jallinni keessa hin jirre goone.[5]

Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa Qurâ€™aana kana lugaa Arabiffaatiin buuse. Jallinni, wanti dhokataan nama dhamaasu keessa hin jiru. Kana irra, Qurâ€™aanni ifa kan taâ€™ee fi qajeelaadha. Rabbiin akkana gochuun kan buuseef akka namoonni akeekachisa Qurâ€™aana keessa jiru irraa of eeggatanii fi wanta waadaa galameef akka hojjataniifi.[6] Kana jechuun, badii irraa fagaachuu fi wanta itti ajajaman hojjachuun adabbii Qurâ€™aana keessatti ibsamee irraa akka of eeganii fi Jannata isaaniif waadaa galamteef akka hojjataniif.

(Kanaafu, namni Qurâ€™aana qoâ€™atee fi hordofee adabbii irraa of eega. Sababni isaas, Qurâ€™aanni Rabbii oltaâ€™aa irraa waan buâ€™eef nama wanta Qurâ€™aana keessa jiru hojii irra oolche adabbii Isaa irraa eega. Mee itti xinxalli, namni tokko seera mootii biyya takka bulchuu yoo cabse, mootichi maal isaa godhaa? Dhugumatti, adabbii cimaa adaba. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa Mootii addunyaa guutuu waan taâ€™eef nama seeraa fi ajajoota Isaatiif buluu fi buluu didu ni beeka. Seerri fi ajajoonni Isaa Qurâ€™aana keessatti haala ifaatin ibsamanii jiru. Kanaafu, namni seera fi ajajoota kanniinitti bule, mindaa guddaa argachuu waliin adabbii Mootii Haqaa irraa of eega. Namni dide, immoo adabbii Isaatiif of saaxila.)

Duratti â€œakka gorfamaniif namootaaf fakkeenyoota dhiyeessa â€œjedhe miti ree? Itti aanse fakkeenyota kanniin keessaa fakkeenya ajaaâ€™iba ni dhiyeessa:

ضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلًا رَّجُلًا فِيهِ شُرَكَآءُ مُتَشَٰكِسُونَ وَرَجُلًا سَلَمًا لِّرَجُلٍ
هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا ۚ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ۚ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ٢٩

â€œ**Rabbiin gabricha shariikonni irratti wal mormanii fi gabricha namticha tokkoof qofa taâ€™e fakkeenya dhiyeessa. Isaan lamaan wal-qixaa? Faaruun hundi kan Rabbiiti. Garuu baayâ€™een isaanii hin beekan.**â€• Suuratu Az-Zumar 39:29

(Shariikota jechuun hojii ykn dhaabbata keessatti qooda waliin fudhachuuf namoota ifaajee isaanii ifaajee namoota birootti ykn qabeenya isaanii qabeenya nama biraatti dabalaniidha.)

Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa gabricha namoonni baayâ€™een wal mormanii fi wal faallessan isa horatanii fi gabricha nama tokko qofaaf taâ€™ee fakkeenya dhiyeessa. Gabrichi nama baayâ€™eef taâ€™e kuni namni hundi akka isa tajaajilu barbaada. Hundi isaaniitu oli gadi isa oofu.

Gabrichi bulchaa tokko qofaaf taâ€™e immoo hojii bulchaan isaa itti ajaju hojjachuun baâ€™aa baayâ€™ee ofirraa buusa, tasgabbii keessa taâ€™a. Kanaafu â€œ**Isaan lamaan wal-qixaa?â€•** Kana jechuun gabrichi bulchitoota baayâ€™eef taâ€™ee fi gabrichi bulchaa tokko qofaaf taâ€™e wal qixaa?

Deebiin namni qaruuteen kennu: isaan lamaan wal qixaa miti. Nama bulchitoota baayâ€™ee walitti nyakkisanii fi wal mormaniif gabricha taâ€™ee caalaa namni bulchaa tokko qofaaf gabricha taâ€™e kabajaa guddaa qaba.

Aayan tuni fakkeenya nama mushrikaatii fi nama Rabbiin qofa gabbaruuf dhiyeefamteedha. Gabrichi bulcha tokko qofa qabu akka Muslima Gooftaa tokko qofa qabuuti. Isaan ala wanta biraa hin gabbaru. Gabrichi bulchaa tokkoo ol qabu immoo akka mushrika gabbaramaa tokkoo ol qabuuti. Rabbiin waliin gabbaramtoota kanniin gabbara. Gabrichi bulchitoota baayâ€™ee qabu, bulchitoonni kunniin isarratti wal dhabu. Hundi isaanitu gabrichi kuni isa akka tajaajilu barbaadu. Kunis koottu hojii kiyya hojjadhu, sunis koottu hojii kiyya hojjadhu, kuunis koottu hojii kiyya hojjadhu jedhaan. Bulchaa tokkoof gadi hin dhaabbatu. Oli gadi isa raasu. Gabrichi bulchaa tokko qofaaf taâ€™e immoo kana hundarraa nagaha taâ€™uun bulcha tokko qofaaf ajajama. Kanaafu, gabrichi bulchaa tokkoof buluu fi gabrichi bulchitoota baayâ€™eef bulu wal qixaa?

Amma mee itti xinxalli, Gooftaa tokkicha qofaaf gabra taâ€™uu wayya moo gooftoolee baayâ€™eef gabra taâ€™uu wayyaa? Dhugumatti Gooftaa tokko qofaaf gabra taâ€™uu wayya. Namni Rabbii tokkichaaf gabra yoo hin taâ€™in wantoota biroo baayâ€™eef gabra taâ€™a. Kanneen akka sheyxaanaa, fedhii lubbuu, namoota, sanama, taabotaa fi uumamtoota biroo. Kuni immoo kabajaa fi gammachuu akka dhaban nama taasisa. Mee nama Rabbii tokkichaaf of gadi qabuu fi jaalala Isaa argachuuf hojii gaggaarii hojjatuu fi nama Rabbiin ala wantoota birootiif of gadi qabuu fi jaalala isaanii argachuuf carraaqu wal bira qabi. Kamtu irra kabajaa fi tasgabbii argataa? Dhugumatti Gooftaa tokkichaaf of gadi qabuu fi Jaalala Isaa qofa barbaadun hojii gaggaarii hojjachuun jeequmsaa fi baâ€™aa baayâ€™ee irraa nama baraara. Kanaafu, Islaamni uumamtootaaf gabra taâ€™uu fi jeequmsa irraa nama baraarun gara Gooftaa tokkichaaf of gadi qabuu fi harka kennuutti nama waama. Kuni immoo bilisummaa dhugaati.

Kitaabban wabii:

[1] Tafsiiru Muyassar-461
[2] Madda olii
[3] Tafsiiru ibn Kasiir-6/449
[4] Tafsiiru Saâ€™dii-851
[5] Tafsiiru Muyassar-461
[6] Tafsiiru ibn Kasiir-6/450

Date Created
March 3, 2020
Author
admin